

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje

Aljoša Šorgo

Mentor: dr. Marko Snoj

Etimološka osvetlitev priimka Šorgo

*Seminarska naloga pri predmetu
Uvod v etimološko metodo in študij virov*

Maribor, maj 2014

Seznam uporabljenih okrajšav:

ben.	-	beneško-italijansko
dalm.	-	dalmatsko
hr.	-	hrvaško
it.	-	italijansko
lat.	-	latinsko
slo.	-	slovensko
srlat.	-	srednjeveško latinsko

Uvod

Priimek *Šorgo* se v Mariboru, od koder prihaja avtor te naloge, prvič pojavi leta 1921. Tistega leta je družina Josipa Šorga zaradi fašističnega nasilja v Istri zapustila svoj prejšnji dom in se preselila v Maribor. Njihovo prejšnje domovanje je bila vas Šorgi (it. *Sorghì*) v bližnji okolici Oprtalja (it. *Portole*) (MNOM 1985: 63, Numić et al. 1964: 154, Šorgo 2014). Materni jezik družine, ki se je preselila, je bila že vsaj eno generacijo pred Josipom slovenščina (Šorgo 2014).

Iskanje izvora priimka

Iskanje priimka *Šorgo* na spletni strani Statističnega urada Republike Slovenije prikaže podatek, da v Sloveniji živi 61 nosilcev priimka, od tega v Podravski regiji 17, v Obalno-kraški pa 38 (SURS 2014). Vsi nosilci priimka v Podravski regiji so potomci družine Josipa Šorga, ki se je priselila iz Istre (Šorgo 2014). Izvor priimka je torej smiselno iskati v Istri.

Statistični urad Hrvaške glede na popis prebivalstva leta 2011 beleži podatek, da na Hrvaški živi 106 oseb s priimkom *Šorgo* (DZS 2014).

Kot je bilo že navedeno, je družina s priimkom *Šorgo* v preteklosti stanovala v istrski vasi z imenom Šorgi. Ime je očitno izpeljano iz priimka ali pa je podlaga za njegovo tvorbo. Italijansko ime vasi, *Sorghì* (slika 1), nam razkrije dve dodatni informaciji. Prva je opozicija italijanskega ⟨s⟩ s slovenskim in hrvaškim ⟨š⟩. Premeno pojasni dejstvo, da se v beneški italijanščini, ki se govori tudi v okolici Trsta, glas ⟨s⟩ realizira kot ⟨ç⟩ (Boerio 1867: 11), kar slovenski in hrvaški govorniki interpretirajo kot ⟨[ʃ]⟩. Drug podatek je zapis z ⟨gh⟩, kar potrjuje, da je zadnji konzonant v besedi /g/ in ne /dʒ/, kar bi bil sicer (Kinder in Savini 2004: 257). Italijanska oblika priimka je torej *Sorgo* /'sorgo/.

Slovenščina, hrvaščina in italijanščina tvorijo imenovalnik množine samostalnikov moškega spola na -o s končnico -i (Hawkesworth in Jović 2006: 35, Kinder in Savini 2004: 256-257, Toporišič 1976: 217). Ime vasi lahko torej pojasnimo kot množinsko obliko priimka: *več Šorgov*.

Slika 1: Smerokaz za vas Šorgi (vir: osebni arhiv)

Spletna stran GENS pokaže, da so skoraj vse osebe s priimkom *Sorgo* v Italiji iz Furlanije–Julijske krajine, znotraj te pa skoraj izključno v neposredni okolici Trsta (GENS 2014). V Sloveniji se ta priimek prav tako v veliki večini pojavlja v Obalno-kraški regiji (SURS 2014). Na Hrvaškem živi 42 nosilcev priimka *Sorgo* (DZS 2014), vendar nas v pravo smer usmeri šele spletna stran imeHrvatsko.net, ki pokaže, da jih večina domuje v Istri, da pa je dve osebi moč najti v Dubrovniku (imeHrvatsko, 2014).

Hiter pregled zgodovine Dubrovnika razkrije, da je v času Dubrovniške republike (lat. *Respublica Ragusina*) tam živel družina *Sorgo*, kar se je sprva pisalo v oblikah ⟨Surgo⟩, ⟨Surco⟩ in ⟨Sorco⟩ (Bonifacio 2008: 4, Bertelli 2004: 56). Za hrvaško obliko priimka se navaja *Sorkočević* ali *Sorgočević* (ib.), s pomenom '*Sorgov sin*'. Dejstvo, da je šlo za eno od pomembnejših družin v mestu (Bertelli 2004: 56) in da je hrvaška oblika izpeljana, nakazuje, da gre najverjetneje za družino romanskega izvora. Prva omemba družine v Dubrovniku sega v 13. stoletje (Bonifacio 2008: 4). Zgodovinski zapisi pričajo, da se je na začetku 17. stoletja del družine preselil v Istro (ib.).

Glasovni razvoj priimka je torej sledeč:

dalm. ali it. /'sorgo/ > ben. /'ɕorgo/ > slov. ali hrv. /'ʃorgo/

Etimološka analiza

Italijansko besedo *sorgo* v slovenščino prevedemo kot '*sirek*'. Gre za vrsto trave, ki jo gojijo tudi kot žitarico (Wikipedija 2014). Slovenski etimološki slovar pri vnosu za *sirek* navede tudi italijansko ustreznico *surgo, sorgo*, ki jo izpelje iz srlat. *surcum, surgum*. Alternativni zapis je srlat. *syricum*, kar je posamostaljeni pridevnik *Syricus* 'sirijski'. Žitarica je poimenovana po deželi, iz katere je v srednjem veku prišla v Evropo (Snoj, 2003: 657). S to razlago se strinja tudi Bonifacio in poimenovanje žitarice uvrsti na konec 12. stoletja (Bonifacio 2008: 5).

Bonifacio in Bertelli predlagata etimologijo, po kateri gre za vzdevek *sorgo* 'sirek', ki so ga člani družine prejeli med lakoto v 13. stoletju v Dubrovniku, ko so tja uvažali ali prodajali dotično žitarico (Bertelli 2004: 56, Bonifacio 2008: 5). Po tradicionalni pomenski delitvi na 4 skupine priimkov, ki jo navaja Torkar, gre za priimek iz vzdevka ali morda za priimek iz imena poklica (v smislu 'tisti, ki se ukvarja s sirkom') (Torkar 2002: 73).

Druga, sicer manj verjetna razlaga, je, da gre za priimek izpeljan iz pokrajinskega ali etničnega imena (ib.), kot sta denimo italijanska priimka *Greco* 'grški' ali *Schiavone* 'slovanski' (pagineBianche 2014). V tem primeru bi bil priimek izpeljan iz besede *sorgo* v osnovnem pomenu 'sirski, iz Sirije' (Snoj 2003: 657), kar bi nakazovalo na stik družine s Sirijo (morda trgovski, kar ne bi bilo nemogoče, saj se je *sirek* uvažal od tam). Izvor družine z območja Sirije ali Bližnjega vzhoda je malo verjeten, saj se jo pred prihodom v Dubrovnik načeloma umešča na območje Kotorja ali Rodonskega rta v Albaniji (Bonifacio 2008: 4).

Zaključek

Priimek Šorgo izhaja s področja Dubrovnika v 13. stoletju in je romanskega izvora. Njegova prvotna oblika je *Sorgo* /'sorgo/, kar najverjetneje izhaja iz besede za *sirek*. Po selitvi dela družine na območje Istre je bil priimku na podlagi vpliva beneške italijanščine izgovor spremenjen v /'ɕorgo/, kar je bilo v slovenščino in hrvaščino prevzeto kot Šorgo /'ʃorgo/.

Viri

Sergio BERTELLI, 2004: *Trittico: Lucca, Ragusa, Boston, Tre città mercantili tra Cinque e Seicento*. Rim: Donzelli editore. Stran 56: "Davvero assurdo è poi attribuire un nome slavo (Sorkochevic) ai Sorgo, una famiglia che ricevette quel soprannome per aver importato a Ragusa, sul finire del Duecento, in tempo di carestia, gran quantità di biade, fra le quali il sorgo."

Giuseppe BOERIO, 1867: *Dizionario del dialetto veneziano, terza edizione aumentata e corretta*. Benetke: Reale tipografia di Giovanni Cecchini edit. Stran 11-12.

Marino BONIFACIO, 2008: Cognomi di Pirano e dell'Istria: Sórgo. *il Trillo* XVIII/6, 4-5.

DZS: Državni zavod za statistiku, 2014: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011; Imena i prezimena u Republici Hrvatskoj*. Dostopno na: <http://www.dzs.hr/> (15. 5. 2014).

GENS, 2014: Scopri la diffusione del tuo cognome in Italia o in America. *Turismo, viaggi e tradizioni in Italia*. Dostopno na: <http://www.gens.info/italia/it/turismo-viaggi-e-tradizioni-italia> (15. 5. 2014)

Celia HAWKESWORTH in Ivana JOVIĆ, 2006: *Colloquial Croatian: The Complete Course for Beginners*. London: Routledge.

imeHrvatsko, 2014: *imeHrvatsko*. Dostopno na: <http://imehrvatsko.net> (15. 5. 2014).

J. J. KINDER in V. M. SAVINI, 2004: *Using Italian: A guide to contemporary usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

MNOM: Muzej narodne osvoboditve Maribor, 1985: *Pobrežje med okupacijo in NOB*. Maribor: Muzej narodne osvoboditve Maribor. Stran 63: "Leta 1921 je [Milan Šorgo (sin Josipa Šorga, op. p.)] s starši prišel v Maribor."

Selim NUMIĆ et al., 1964: *Pali nepobedeži, 1944-1964: spomen*. Beograd: Savezni odbor za proslavu dvadesete godišnjice Službe unutrašnje bezbednosti. Stran 154: "[...] Josip Šorgo sa svojom ženom i djecom pobjegao je u Sloveniju i nastanio se u Mariboru."

pagineBianche, 2014: *Origine e significato dei cognomi italiani*. Dostopno na: <http://www.paginebianche.it/cognomi-italiani.1.html> (15. 5. 2014).

Marko SNOJ, 2003: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Modrijan založba.

SURS: Statistični urad republike Slovenije, 2014: *Baza rojstnih imen in priimkov*. Dostopno na: <http://www.stat.si/imena.asp/> (15. 5. 2014).

Drago ŠORGO, 2014: *ustno pričevanje*. Maribor.

Jože TOPORIŠIČ, 1976: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

Silvo TORKAR, 2002: Priimki na Slovenskem. *Jezikoslovni zapiski* VIII/2, 71-79.

Wikipedija, 2014: *Sirek*. Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Sirek/> (15. 5. 2014).